

Aan Minister van SZW

nota

Nota aan MSZW inzake verzending kabinetsreactie op
evaluatie minimumloon

Aanleiding

In de MR van 12 januari vraagt u om akkoord op verzending aan de TK van de kabinetsreactie op de evaluatie van het minimumloon. Als de MR (zoals wij verwachten) akkoord gaat, kunt u de kabinetsreactie na de MR laten verzenden. Deze nota biedt daarvoor de benodigde stukken.

Geadviseerd besluit

U kunt bijgaande brief ondertekenen. Na goedkeuring in de MR kan BO de brief met bijlagen verzenden aan de TK.

Toelichting

- Met eerdere nota's heeft u besloten over de opzet van de evaluatie, de hoofdlijn van de kabinetsreactie en agendering van de uitgeschreven kabinetsreactie voor Cwizo en de MR.
- De boodschap van de kabinetsreactie is dat het minimumloon, de toekomst van de toeslagen en de fiscaliteit in samenhang moeten worden gezien. De brief vermeldt dat het huidige kabinet daartoe bouwstenen voorbereidt voor een nieuw kabinet. Verder meldt de brief dat u mede gezien andere acties van het kabinet – zoals verhogingen minimumloon in 2023 en 2024, invoering minimumuurloon en het koopkrachtpakket – nu geen aanleiding ziet voor een verdere verhoging van het wettelijk minimumloon.
- Met de kabinetsreactie zullen als bijlagen worden meegezonden:
  - Het evaluatierapport
  - De zienswijze van de sociale partners (Stichting van de Arbeid)
- Daarnaast worden deze en de voorgaande nota's met uw reacties toegevoegd voor openbaarmaking. Naast de gebruikelijke persoonsgegevens is vertrouwelijke informatie gelakt die afkomstig is uit overleggen binnen de Stichting van de Arbeid.
- Na overleg met directie Communicatie zien wij geen reden om na de MR met verzending te wachten. Omdat de brief geen nieuw beleid bevat is geen persbericht voorzien. Directie Communicatie heeft u wel een persbericht voorgelegd over verhoging van het minimumloon per 1 juli 2024. Idee is om dat persbericht uit te sturen wanneer de Koning het wetsvoorstel over die verhoging doorgeleidt naar de Tweede Kamer. Naar verwachting zal dit medio januari zijn.

TER BESLISSING

Datum

11 januari 2024

Onze referentie

2023- [redacted]

Opgesteld door

Tweede contactpersoon

Uiterlijk bij

15 januari 2024

Bijlage(n)

3

Datum
11 januari 2024

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Actie	Informatie
1	Brief van MSZW aan TK over kabinetsreactie op evaluatie wettelijk minimumloon 2023	Verzenden aan TK	Pas verzenden na goedkeuring in MR van 12 januari
2	Rapport evaluatie wettelijk minimumloon 2023	Bijlage bij verzending	Pas verzenden na goedkeuring in MR van 12 januari
3	Zienswijze Stichting van de Arbeid	Bijlage bij verzending	Pas verzenden na goedkeuring in MR van 12 januari

Onze referentie
2023-

Aan Minister van SZW

nota

Evaluatie minimumloon 2023

*O/ta de
Inkuisant,
maar wel
complex!*

TER BESLISSING

Datum
25 november 2022

Onze referentie
2022-

Opgesteld door

Aanleiding

In deze nota informeren wij u over de evaluatie van de hoogte van het wettelijk minimumloon (minimumloon) voor de jaren 2019 – 2022 die in 2023 moet plaatsvinden. Dit is een wettelijke verplichting vanuit de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag.

Wij stellen voor om in de reguliere evaluatie ook een aantal elementen uit de nieuwe Europese Richtlijn toereikende minimumlonen (de Richtlijn) mee te nemen, vooruitlopend op de brede implementatie. U bent in juni 2022 geïnformeerd over de onderhandelingsresultaten van deze Richtlijn en hebt daarover ook een brief aan de Tweede Kamer gestuurd.¹ Over de implementatie van deze Richtlijn in den brede wordt u begin 2023 nader geïnformeerd.

ja, welke?

Beslispunt(en)

Gaat u akkoord met het meenemen van elementen uit de Richtlijn, vooruitlopend op de brede implementatie van de Richtlijn?

- Hiermee kan vooruitlopend op de implementatie van de Richtlijn dit punt worden besproken met de sociale partners.
- Het is mogelijk dat de indicator(en) voor toereikendheid verdere aanleiding geven tot discussie over de hoogte van het minimumloon (of juist wegnemen). Onze inschatting is dat dit de politieke discussies hierover niet wezenlijk beïnvloed.

*En vis a vis
Hdlagen?*

Toelichting

Periodieke evaluatie hoogte van het minimumloon

- In de wet staat dat, naast de halfjaarlijkse automatische indexatie, de hoogte van het minimumloon elke vier jaar moet worden geëvalueerd.
- De laatste evaluatie dateert van januari 2020 en betrof de periode 2011-2018. Deze nota betreft de evaluatie over de jaren 2019 -2022. Deze evaluatie zal starten begin 2023 en verwachte einddatum is eind 2023.
- De bijzondere verhoging van het minimumloon per 1 januari 2023 maakt dus geen deel uit van de evaluatie. Mogelijk dat de uitkomsten van de evaluatie wel de hoogte van het minimumloon en daarmee de bijzondere verhoging ter discussie kunnen stellen, bijvoorbeeld omdat de uitkomsten van de evaluatie duiden op een andere aanpassing van het minimumloon.

*! dus evaluatie
is achttien?*

¹ Kamerstukken II 2022/2023 21 501-31 nr. 672

- De periodieke evaluatie is een standaardelement in de aanpassingscyclus van het minimumloon (net als de halfjaarlijkse indexering). De scope van deze periodieke evaluatie betreft de vraag of zich in de afgelopen jaren omstandigheden hebben voorgedaan die een bijzondere wijziging van de hoogte van het minimumloon wenselijk maken. Een omstandigheid voor een bijzondere wijziging kan bijvoorbeeld zijn een verschil in ontwikkeling tussen de feitelijk verdiende lonen en contractlonen. Meer beleidsmatige vragen betreffende de doeltreffendheid en doelmatigheid van het minimumloon worden (tot op heden) in de periodieke evaluatie niet meegenomen. Het CPB wil wel nader onderzoek doen naar de arbeidsmarkteffecten (zie onderdeel B hieronder).

Datum
25 november 2022

Onze referentie
2022-

Beslispunt meenemen van extra elementen in de evaluatie

- Op 15 november 2022 is de nieuwe Europese richtlijn toereikende minimumlonen in werking getreden. Deze richtlijn moet uiterlijk 15 november 2024 in Nederlandse wetgeving geïmplementeerd zijn. Op dit moment worden de voorbereidingen getroffen om de verschillende eisen van de Richtlijn in een wetsvoorstel en memorie van toelichting te verwerken. U wordt hier nader over geïnformeerd begin 2023.
- Vooruitlopend op de brede implementatie en gezien de korte implementatie tijd, willen we de evaluatie over de jaren 2019-2022 gebruiken om alvast een aantal elementen van de Richtlijn in de praktijk te toetsen.
- De Richtlijn heeft geen directe gevolgen voor de nationale bevoegdheid om de hoogte van het minimumloon vast en bij te stellen. De Richtlijn zorgt er wel voor dat lidstaten gidsende criteria en indicatoren gebruiken om de toereikendheid van het minimumloon te kunnen bepalen en te beoordelen.

v ja

Toevoegen criterium arbeidsproductiviteit

- Voor het vaststellen en aanpassen van het minimumloon vermeldt de Richtlijn een aantal elementen (i.e. i) koopkracht, ii) niveau van de lonen, iii) groei van de lonen, iv) arbeidsproductiviteit) die ten minste moeten worden meegenomen.
- De ontwikkeling van de eerste drie elementen worden altijd al meegenomen in de evaluatie van het minimumloon.
- Een nieuw element is de arbeidsproductiviteit, meer specifiek "nationale productiviteitsniveaus en -ontwikkelingen op lange termijn".
- Het toevoegen van de ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit lijkt te passen in de opzet van de evaluatie zoals wij die kennen. Daarom is het voorstel om de genoemde criteria (incl. arbeidsproductiviteit) uit de Richtlijn mee te nemen bij de (aankomende) vierjaarlijkse evaluatie.

! deponi in bevoegdheid?

Toevoegen indicatieve referentiewaarde voor toereikendheid minimumloon

- Naast de genoemde elementen, aanvullend op de huidige evaluatie/bijstel praktijk, schrijft de Richtlijn voor om indicatieve referentiewaarde(n) te gebruiken als richtsnoer voor de beoordeling van de toereikendheid van het minimumloon. Hierbij noemt de Richtlijn als voorbeeld "...60 % van het mediane brutoloon en 50 % van het gemiddelde brutoloon, en/of van indicatieve referentiewaarden die op nationaal niveau worden gebruikt". Vermelde indicatieve referentiewaarden zijn facultatief en er is geen verplichting tot automatische bijstelling indien het minimumloon afwijkt van de (gekozen) indicatieve referentiewaarden.
- Een beoordeling van de toereikendheid van de hoogte van het minimumloon is tot op heden geen onderdeel geweest van de periodieke

evaluatie en dient (in ieder geval voor toekomstige evaluaties) nader te worden ingevuld om aan de Richtlijn te voldoen.

Datum
25 november 2022

Onze referentie
2022- [redacted]

- Het invullen van de toereikendheid van het minimumloon is nieuw en kan daarmee tot discussies leiden. Zo is bekend dat het minimumloon in Nederland niet voldoet aan de in de Richtlijn aangehaalde voorbeeld referentiewaarde van 60% van het mediane brutoloon of 50% van de het gemiddelde brutoloon. In Nederland zijn deze waarden lager. In Nederland is dit geen juiste maatstaf voor de toereikendheid. Een vergelijking van brutoloonniveaus geeft informatie over de scheefheid van de loonverdeling. De loonverdeling geeft echter geen goed beeld van de toereikendheid van het minimumloon, omdat hervreidingseffecten via de fiscaliteit en toeslagen daarmee buiten beschouwing blijven. Deze hervreiding is echter wel relevant voor hoeveel een huishouden te besteden heeft en dus voor de mate waarin het minimumloon (incl. inkomensvoorzieningen) toereikend is om de noodzakelijke kosten te kunnen dragen. Hiervoor kan een bestaande armoedegrens worden gehanteerd, zoals het niet-veel-maar-toereikend criterium van het SCP. Of er kan gebruik worden gemaakt van een voorbeeldbegroting voor het specifieke huishouden, zoals het Nibud deze opstelt.
- Deze 'vertaling' wijkt naar verwachting af van hetgeen de sociale partners (met name vakbonden) als maatstaf nemen. Dit is geen nieuwe discussie, maar nader overleg op dit punt is wenselijk om standpunten uit te wisselen en de discussie helder te krijgen voor de implementatie van de Richtlijn.

En met
toeslagen?
En na +10%?
En incl
fiscaliteit?

aha!

idd

is dat voor
WML of
voor eerloos?
WML moet
lonen, dus
WML >> eerloos

Verder onderzoek

- De beleidsmatige verhoging van het minimumloon per 2023 (en de voorgenomen verhoging per 2024 als gevolg van het wetsvoorstel minimumuurloon) zijn logische aangrijpingspunten om de arbeidsmarkteffecten van deze verhogingen te onderzoeken.
- Dit biedt meer zicht op de gevolgen van een hoger minimumloon in de Nederlandse context, ook met het oog op de doorwerking op uitkeringen zoals de bijstand.
- Het CPB heeft aangegeven interesse te hebben om dit te onderzoeken. Over de invulling en timing van een dergelijk onderzoek zullen wij u indien relevant verder informeren.

ju

Aan Minister van SZW (cc MAPP)

nota

Nota aan MSZW over evaluatie hoogte minimumloon

TER BESLISSING

Datum
7 november 2023

Onze referentie
2023-
[redacted]

Opgesteld door
[redacted]

Tweede contactpersoon
[redacted]

Uiterlijk bij
17 november 2023

Bijlage(n)
1

Aanleiding

De Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag vereist dat u minstens elke 4 jaar nagaat of er omstandigheden zijn die het wenselijk maken om het wettelijk minimumloon bijzonder te verhogen of te verlagen. Als input hiervoor ronden wij momenteel een evaluatie af over de hoogte van het minimumloon. Doel van deze nota is om u te informeren over:

1. een overzicht van hoe de evaluatie is opgebouwd
2. een samenvatting van de belangrijkste bevindingen
3. een concept van het evaluatierapport (bijgaand concept wordt hier en daar nog aangepast n.a.v. een gesprek in de Stichting van de Arbeid)
4. de boodschap die wij uitwerken in een concept-kabinetsreactie
5. een voorstel voor de verdere planning

Als u in dit stadium aandachtspunten heeft nemen we die graag mee in de verdere uitwerking. Na bespreking met de sociale partners en interdepartementale afstemming komen we bij u terug met een afgerond evaluatierapport, zienswijzen van sociale partners en een concept-kabinetsreactie.

Geadviseerd besluit

Kennis nemen van deze nota. In het bijzonder vragen we uw akkoord op de voorgestelde boodschap om uit te werken in de kabinetsreactie. Indien de evaluatie vragen oproept die nodig zijn voor een goede reactie nemen we die ook graag mee.

En dit is?

Kernpunten

- In het voorjaar heeft u ingestemd met ons advies om in deze editie van de evaluatie alvast rekening te houden met de Europese richtlijn inzake toereikende minimumlonen. Hiermee loopt de evaluatie vooruit op de uiterlijke implementatie van de richtlijn op uiterlijk 15 november 2024. Daarnaast zijn wij voornemens een aantal andere (niet door de richtlijn verplichte) elementen toe te voegen om de kwaliteit van de evaluatie te verbeteren. De tabel verderop in deze nota geeft hier een overzicht van.
- De evaluatie is intern uitgevoerd door directie ASEA, samen met directies AV, FEZ en IZ.
- Het evaluatierapport bevat geen oordeel over de toereikendheid van de hoogte van het minimumloon. De evaluatie biedt wel beslisinformatie. Op

basis daarvan kunnen u (en andere lezers) een eigen oordeel vellen over de toereikendheid van het minimumloon. Vervolgens kunt u oordelen of er omstandigheden zijn die aanpassing van het minimumloon wenselijk maken.

Datum
7 november 2023

Onze referentie
2023- [redacted]

- Een toevoeging van de richtlijn is dat lidstaten de hoogte van het minimumloon op toereikendheid moeten beoordelen. Lidstaten moeten, na consultatie van sociale partners, één of meer indicatieve referentiewaarden kiezen. Die referentiewaarden spelen een gidsende rol bij het beoordelen van de toereikendheid van het minimumloon. In 2024 zullen we u, na consultatie van de sociale partners, referentiewaarden voorstellen om vast te leggen in een ministeriële regeling.
- Het rapport benoemt dus nog geen referentiewaarden. Wel wordt de koopkracht van voltijds werkende minimumloonverdieners in het rapport vergeleken met de minimumvoorbeeldbegrotingen van het Nibud (zonder flexbudget). Op deze manier wordt zichtbaar hoe veel inkomen - afkomstig uit loon plus aanvullingen zoals toeslagen - huishoudens van voltijds werkende minimumloonverdieners overhouden bovenop de minimumvoorbeeldbegrotingen van het Nibud.
- De belangrijkste bevindingen van de evaluatie:
  - Nederland kent ongeveer 440 duizend minimumloonbanen. Die banen worden voor 66% vervuld door jongeren (<30 jaar) en voor 82% door mensen met de Nederlandse nationaliteit.
  - Voltijds werkende minimumloonverdieners (dit zijn ca. 260 duizend mensen) kunnen in de meeste gevallen noodzakelijke kosten voor levensonderhoud - gebaseerd op de minimumvoorbeeldbegrotingen van het Nibud - dekken. Of dit voldoende is, vormt een normatieve vraag.
    - Bij paren, waarbij de voltijds werkende minimumloonverdiener de enige verdiener is, blijft na het dekken van noodzakelijke kosten minder inkomen over dan bij andere typen huishoudens. In deze groep vallen ca. 40 duizend minimumloonverdieners.
    - Voltijds werkende minimumloonverdieners in relatief nadelige situaties - denk aan bovengemiddelde woonkosten, geen recht op huurtoeslag, hoge werkgerelateerde kosten en/of onverwachte onvermijdelijke uitgaven - lopen het risico dat het beschikbare inkomen niet volstaat om in hun levensonderhoud te voorzien.
  - In 2018 vond ongeveer 1 op de 8 minimumloonverdieners in Nederland het moeilijk om rond te komen.
  - Het verschil tussen het bruto minimumloon en andere lonen is gegroeid. Dit verschil is door de overheid gecompenseerd doordat minimumloonverdieners de afgelopen decennia minder belasting en premies zijn gaan betalen en/of meer ander inkomen hebben verkregen, bijvoorbeeld uit toeslagen. Het reële netto inkomen is daardoor even veel gegroeid als de arbeidsproductiviteit en de reële loonkosten van werkgevers in de economie als geheel.
  - Het minimumloon ligt in Nederland internationaal gezien relatief hoog. Het niveau is vergelijkbaar met dat van Duitsland en België, maar lager dan in Luxemburg en hoger dan in o.a. Ierland en Frankrijk.
  - Bijzondere verhogingen van het minimumloon gaan ten koste van arbeidsdeelname aan de basis van de arbeidsmarkt.

Interessante

en hoeveel € 21?
en hoeveel als bijbaan?

Engelmann?

99

!

!

- Reactie sociale partners: tijdens de totstandkoming van de evaluatie hebben we op drie momenten conceptversies van de evaluatie besproken met sociale partners. In onze beleving hebben we veel inhoudelijke feedback meegenomen in de analyse.

Datum
7 november 2023

Onze referentie
2023: [redacted]

- Lijn kabinetsreactie: wij kunnen ons voorstellen dat u in een kabinetsreactie wijst op beleid van het huidige kabinet - zoals de verhoging van het minimumloon per 1 januari 2023, de invoering van het minimumuurloon inclusief reguliere indexatie per 1 januari 2024, het koopkrachtpakket voor 2024 en voorbereiding van een wetsvoorstel voor bijzondere verhoging met 1,2% per 1 juli 2024 - en aangeeft dat u verdere beslissingen over de hoogte van het wettelijk minimumloon aan een volgend kabinet laat.
- Proces: u heeft eerder de TK laten weten dat u de evaluatie aan het eind van 2023 afrondt. Volgens de planning lukt het wel om de evaluatie en kabinetsreactie eind 2023 af te ronden, maar niet om beide stukken nog dit jaar aan de TK te sturen. U kunt de kabinetsreactie en evaluatie in januari 2024 naar de TK sturen, na behandeling in de MR op 22 december. ✓

*& noodzaak om
toelage aan de
publiek → combi
van Wml + best
positie
= aan volgend
& weten moet lonen
& rond moet kunnen
komen van Wml
& Functie of Werk
van op Economie*

Toelichting

Opzet van de evaluatie

Onderstaande tabel geeft weer welke vragen wat ons betreft aandacht krijgen in de evaluatie en waarom. Indien u aanvullende of andere informatiebehoefte heeft vernemen wij dit graag.

Element	Deden we dit in eerdere evaluaties?	Moet dit van EU richtlijn?	Vinden wij het nuttig, verstandig?	Advies:
Welk minimumloon geldt voor welke groepen? En voor welke banen en werknemers is het minimumloon in de praktijk relevant?	Nee	Nee	Ja, nuttig om het instrument Wml uit te leggen. Ook gevraagd door SOPA's.	Opnemen (hfs 2)
Hoe verhoudt de koopkracht van voltijds werkende minimumloonverdieners zich ten opzichte van hun kosten voor levensonderhoud?	Nee	Ja	Ja, relevante beslis-informatie	Opnemen (hfs 3)
Hoe hebben het wettelijk minimumloon, de arbeidsproductiviteit en de loonkosten van werkgevers zich ontwikkeld? En hoe is de verdeling van lonen in Nederland?	Ja	Ja	Ja, relevante beslis-informatie	Opnemen (hfs 4)

*✓ nodig ⇒ welke
soort banen
in NL &
welke opbouw
bouwbaar
✓
✓ interessant!
Incl noodzaak om
prod PA (= werk
balansrean)
AI!
=*

mbt T: als op gemeentelijke
regelingen!
en in het kader: de vorming van m.

(zodanig menigge
a deelvast bevoor
om rond te komen)

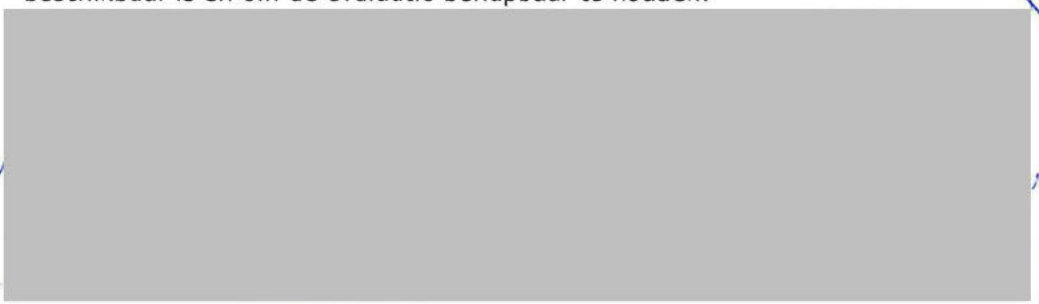
moet/waart?

Hoe verhoudt het Nederlandse minimumloon zich tot minimumlonen in andere Europese landen?	Ja	Nee	Ja, relevante beslis-informatie	Opnemen (hfs Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.)
Welke effecten heeft aanpassing van het wettelijk minimumloon op werkgelegenheid en arbeidsdeelname	Ja	Nee	Ja, relevante beslis-informatie	Opnemen (hfs 6)

Datum
7 november 2023
Onze referentie
2023-
✓

De evaluatie zou nog verder uitgebreid kunnen worden met andere elementen. Bijvoorbeeld met beschikbare kennis over effecten op bv. armoede en gezondheid. En/of een analyse van doeltreffendheid en doelmatigheid. Ons voorstel is om dit in deze editie niet te doen omdat niet al deze informatie beschikbaar is en om de evaluatie behapbaar te houden.

Ja
SERacti.
SES n
geleid
in delem

elms
BSEA

Verduidelijking NL !!
(kwaliteits)

cohesie →
"doornomij" naar
hogere (oalans)
betreft: weten we
daar iets over?
'elms wml, alijd
wml"?

vs
bijkant als student

m/ex T

Vakbond CNV ondersteunt het voorstel voor de extra verhoging van het WML. De recente WML-verhoging heeft huishoudens gecompenseerd voor de hoge inflatie, maar is volgens CNV niet voldoende om het reële WML te laten stijgen. Het reële WML stijgt al jaren nauwelijks en blijft volgens CNV achter bij de ontwikkeling van het bruto binnenlands product en lonen.

naar steeds
goed aanjwe
m/ex (steun
genugs) T!

Werkgeversorganisaties VNO-NCW en MKB-NL wijzen op de negatieve effecten van verhoging van het minimumloon. Om werknemers netto meer over te laten houden pleiten VNO-NCW en MKB-NL voor vermindering van de belasting- en premiedruk.

LTO Nederland wijst erop dat het minimumloon al stevig verhoogd is. En heeft de indruk dat de impact op met name de kleine werkgevers onderbelicht blijft. LTO

2

stelt dat verdere verhoging geen oplossing zal zijn voor de penibele situatie van veel mensen.

Datum
7 november 2023

Met vakbonden en werkgeversorganisaties is in de Stichting van de Arbeid besproken dat zij hun standpunt ten aanzien van de wenselijke hoogte van het minimumloon opnemen in een schriftelijke zienswijze.

Onze referentie
2023: [redacted]

Politieke context

Zoals u weet heeft de TK u opgeroepen het minimumloon per 1 juli 2024 te verhogen. Daarnaast hebben diverse partijen een verhoging van het minimumloon in het verkiezingsprogramma staan. Bijvoorbeeld PvdA/GL en SP (16 euro per uur), D66 (17,50 euro per uur in 2028), ChristenUnie (18 euro per uur in 2028) en CDA, BBB, NSC en VVD (hoogte onbekend).

Onze verwachting is dat in het politieke debat wensen [redacted] terug zullen komen die [redacted] in deze evaluatie niet vervuld [redacted] worden. De belangrijkste zijn:

1. De wens om het minimumloon te koppelen aan 60% van het mediane loon
  - De SP bereidt een initiatiefwet voor om het minimumloon in 2024 te verhogen tot 60% van het mediane loon. Hierbij hoort de wens om wettelijk vast te leggen dat het minimumloon 60% van het mediane loon moet bedragen.
  - De Europese richtlijn over toereikende minimumlonen schrijft o.a. voor dat lidstaten referentiewaarden vastleggen en hanteren. De richtlijn verplicht Nederland echter niet om 60% van het mediane loon als referentie te hanteren. De richtlijn noemt 60% van het mediane loon slechts als voorbeeld van een referentiewaarde die lidstaten mogen kiezen. Evenmin vereist de richtlijn dat lidstaten referentiewaarden realiseren. De referentiewaarden vervullen een gidsende rol ("richtsnoer") bij het beoordelen van de toereikendheid van minimumlonen.
  - De evaluatie vergelijkt het inkomen van voltijds werkende minimumloonverdieners met de minimumvoorbeeldbegrotingen van het Nibud. In eerdere concepten van het rapport voerden we deze voorbeeldbegrotingen op als referentiewaarde. Na opmerkingen vanuit de vakbeweging is de vergelijking blijven staan, maar presenteren we de voorbeeldbegrotingen niet meer als referentiewaarde. Het gesprek over de referentiewaarden zal daarmee verder plaatsvinden in 2024. Dan zullen we u, na consultatie van sociale partners, een ministeriële regeling voorstellen waarmee u referentiewaarden vastlegt in de wet.
  - De concept-evaluatie laat daarnaast ook cijfers van de OESO zien die weergeven hoe bruto minimumlonen in Nederland en andere landen zich verhouden tot mediane lonen in die landen. In Nederland lag het bruto minimumloon in 2022 op 46% van het mediane loon. Dat is lager dan in veel andere landen. En lager dan de 60% waar FNV campagne voor voert.
  - Het rapport vermeldt hierbij als kanttekening:

dat de verhouding van het bruto minimumloon tot het mediane brutoloon niet zozeer een beeld geeft van de toereikendheid van het minimumloon, maar vooral van hoe gelijk of scheef de loonverdeling is. Een land als Portugal illustreert dit: het bruto minimumloon bedroeg in Portugal 66% van het mediane loon. Dat is hoger dan de 46% van Nederland. Dat komt doordat het Portugese mediane loon ca. 3,5 keer lager was dan in Nederland. De loonverdeling was in Portugal dus relatief 'plat'. Het hoge percentage van Portugal komt

! ✓

beleggen

interessant!!
En?

!! Bespr

ext?!
en netto vs bruto?

en netto vs bruto

mi heel goed alle juke last zw. T, fiscaliteits

niet doordat het Portugese minimumloon hoog was. Dat bedroeg in 2022 € 705 per maand, ofwel 2,5 keer minder dan de € 1.725 per maand in Nederland.

dat herverdeling via met name belastingen en toeslagen niet is meegenomen, terwijl dit wel een belangrijke rol speelt.

Datum
7 november 2023

Onze referentie
2023- [redacted]

*dit is al wel eerder
in 500 pagina's!!*

2. De wens om in de evaluatie meer praktijkvariatie weer te geven

- [redacted]
- In de evaluatie is het uitgangspunt om toereikendheid in beeld te brengen op een representatieve manier voor voltijds werkende volwassenen die het minimumloon verdienen. De evaluatie geeft inkomens en kosten voor levensonderhoud weer in de vorm van gemiddelde bedragen, afkomstig van het Nibud. Rondom die gemiddelden wordt enige spreiding weergegeven in de vorm van netto huurlasten (huur en huurtoeslag) of partnerinkomen.
- Op deze manier geeft de evaluatie geen beeld van de toereikendheid van het minimumloon voor personen of huishoudens waarvan bij voorbaat vermoed mag worden dat zij niet goed van het minimumloon rond kunnen komen. Bijvoorbeeld minimumloonverdieners die in deeltijd werken, zeer hoge woonlasten en/of kosten voor woon-werkverkeer hebben.
- We zouden kunnen inzoomen op dergelijke moeilijker situaties, maar we zouden niet goed kunnen bepalen hoe vaak die situaties in de praktijk voorkomen. Bovendien zal niet iedereen vinden dat het minimumloon óók in die situaties moet volstaan. We focussen in de evaluatie daarom op voltijds werkende minimumloonverdieners in situaties waarvan we weten dat zij in de praktijk voorkomen. Zo biedt de evaluatie volgens ons een goede basis voor normatieve oordelen over de toereikendheid van het minimumloon.

hindert 1/2m!

*geleunen!!
→ maar geen
wel svp!*

*dit kun je
wel kwantificeren
aanpassen*

3. De wens om het minimumloon voor jeugdigen te toetsen op toereikendheid

- [redacted]
- Wij beschrijven variaties en inhoudingen in de evaluatie. Variaties en inhoudingen worden in de evaluatie echter niet beoordeeld op toereikendheid zoals het minimumloon voor volwassenen. Dat heeft inhoudelijke redenen:
  - Variaties zoals het jeugdloon zijn bedoeld om jongeren te stimuleren om deel te blijven nemen aan scholing, in plaats van op te jonge leeftijd te gaan werken. Het beoordelen in hoeverre het jeugdloon toereikend vinden wij weinig logisch, omdat het nooit een beleidsmatig streven is geweest dat het jeugdloon zelfstandig toereikend zou moeten zijn. Ouders zijn bijvoorbeeld wettelijk verplicht om kinderen tot 21 jaar te onderhouden.
  - Inhoudingen doen in onze optiek geen afbreuk aan de toereikendheid van het minimumloon omdat dit (huur en zorgverzekering) uitgaven zijn die een werknemer zonder inhouding ook moet doen en de inhouding de uitgaven hieraan maximeert zodat deze proportioneel blijven.

lees

Datum
7 november 2023

Onze referentie
2023- [REDACTED]

Planning

De verdere planning gaat uit van verzending aan de TK in januari:

- 10-17 november: afstemmen concept-kabinetsreactie met sociale partners
- 24 november: deadline aanleveren schriftelijke zienswijze(n) sociale partners vanuit Stichting van de Arbeid
- 1 december: aanleveren Cwizo
- 6 december: behandeling in Regiegroep
- 11 december: behandeling Cwizo
- 11 december: nota aan MSZW voor aanleveren ministerraad
- 15 december: aanleveren ministerraad
- 22 december: behandeling in ministerraad
- Januari 2024: verzending evaluatie, zienswijzen sociale partners en kabinetsreactie aan TK

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Actie	Informatie
1	Conceptversie evaluatie hoogte minimumloon	Ter informatie (niet verzenden)	

TER BESLISSING

Aan Minister van SZW (cc MAPP)

Datum
27 november 2023

nota

Nota aan MSZW over agendering Cwizo kabinetsreactie
evaluatie minimumloon 2023

Onze referentie
2023 [redacted]

Opgesteld door
[redacted]

Uiterlijk bij
28 november 2023

Bijlage(n)
3

Aanleiding

Eerder ontving u een nota over de **evaluatie van het minimumloon (4158)**. In lijn met uw reactie hebben we het rapport aangescherpt en bijgaande concept kabinetsreactie opgesteld. Tevens heeft de Stichting van de Arbeid **bijgaande zienswijze van vakbonden en werkgeversorganisaties aangeleverd**.

Geadviseerd besluit

Bent u akkoord met aanlevering van bijgaande kabinetsreactie, rapport en zienswijze van sociale partners voor de Cwizo van 11 december?

Wenst u in de kabinetsreactie te benoemen dat u, **mede gezien de verhogingen van het minimumloon in 2023 en 2024, geen aanleiding ziet om het minimumloon verder te verhogen?** Alternatief is dat u geen inhoudelijk oordeel opneemt. De kernboodschap zal dan zijn dat u besluitvorming aan een nieuw kabinet laat.

Indien u in staat bent uiterlijk 30 november te reageren, kunnen we tijdig aanleveren voor de Cwizo van 11 december. Streven is daarna behandelen in de MR van 22 december en verzending aan de TK in januari 2024.

Toelichting

Uw reacties zijn in de kabinetsreactie meegenomen

De kabinetsreactie is opgesteld conform de eerdere nota. Ook uw reactie op die nota is meegenomen. **Zo is aangegeven dat het kabinet bij het minimumloon ook naar belastingen, toeslagen en gemeentelijke regelingen kijkt. Verder is de noodzaak om toeslagen aan te pakken prominenter verwoord. Evenals de noodzaak van een visie op de economie (Future of Work) en het verhogen van de arbeidsproductiviteit. Ook is de bevinding over gezinnen met kinderen toegevoegd.** Die bevinding is dat het inkomen dat huishoudens van minimumloonverdieners overhouden bovenop noodzakelijke kosten voor huishoudens met kinderen niet heel veel anders is dan voor vergelijkbare huishoudens zonder kinderen.

Geen geschilpunten in beeld voor Cwizo

Concepten van de kabinetsreactie en het rapport zijn afgestemd met AZ, EZK, FIN en DEF. Op verzoek van FIN is in de kabinetsreactie en het rapport feitelijk opgemerkt wat de **budgettaire gevolgen zijn van de verhogingen van het**

1-2

1-4

minimumloon in 2023 en 2024. Voor de Cwizo verwachten wij geen geschilpunten.

Datum
27 november 2023

Zienswijze van sociale partners

In de Stichting van de Arbeid is sinds dit voorjaar vier keer over de evaluatie gesproken. Technisch commentaar van de vakbonden en werkgeversorganisaties is meegenomen. Daarnaast hebben wij de sociale partners uitgenodigd om hun visie op de wenselijke hoogte van het minimumloon op papier te zetten. Deze zienswijze van sociale partners vindt u bijgaand. **Het voorstel is om deze zienswijze als bijlage bij de kamerbrief mee te zenden aan de TK.**

Onze referentie
2023

2-1

De zienswijze samengevat:

- Vakbonden en werkgeversorganisaties hebben verschillende appreciaties over wat er met de uitkomsten van de evaluatie moet gebeuren en wat er verder nog meegewogen moet worden.
- Vakbonden stellen dat het minimumloon momenteel niet de maatschappelijk aanvaardbare financiële tegenprestatie voor werk is die het zou moeten zijn. **Zij vinden dat het minimumloon en de bijstand zijn achtergebleven bij de ontwikkeling van de welvaart in Nederland.** En stellen dat het minimumloon in de eerste helft van 2024 ruim 20% omhoog moet. Van €13,27 naar €16,- per uur. **Zodat het op 60% van het mediane loon uitkomt.**
- Werkgeversorganisaties vinden het minimumloon toereikend. Zij vinden dat de evaluatie weinig oog heeft voor loonkosten van werkgevers op minimumloonniveau. **Werkgeversorganisaties willen de loonkosten aan de basis van de arbeidsmarkt niet verder zien stijgen.** Als we wens bestaat om de koopkracht van groepen mensen verder te verhogen, dan vinden werkgeversorganisaties andere instrumenten dan een verhoging van het minimumloon geschikter. Onder meer in de sfeer van **belastingen, premies en toeslagen.**

Antwoord op uw vragen bij de eerdere nota

In reactie op de vorige nota stelde u onderstaande vragen. De antwoorden op vragen 1 en 3 staan ook in het rapport. Het antwoord op vraag 4 staat in de kabinetsreactie. Het antwoord op vraag 2 hebben we niet opgenomen vanwege de hieronder benoemde kanttekeningen.

1. Hoe veel minimumloonverdieners onder 21 jaar? Hoe veel als bijbaan?

Antwoord: Het CBS telde in 2022 400 duizend banen waarin werknemers het voor hun leeftijd geldende minimumloon verdienden. **Circa 100 duizend van deze banen werden vervuld door werknemers onder de 21 jaar.** Van alle werknemers onder de 21 jaar **werkt 65% minder dan 20 uur in de week.** 13% werkt voltijd, en **22% tussen de 20 en 35 uur per week.**

2. Wat weten we over doorstroming naar hogere salarisklassen? Eens minimumloon, altijd minimumloon vs. bijbaan als student?

Antwoord: in 2022 telde het CBS **181 duizend personen die tenminste één jaar onderdeel uitmaakten van een huishouden met een laag inkomen** (tot 120% sociaal minimum) en met loon als belangrijkste inkomensbron. Van deze personen zat ongeveer **een derde al vier jaar of langer in deze situatie.** Dat waren **62 duizend personen.**

3-1

Deze cijfers suggereren dat sprake is van enige doorstroming. Hier passen echter twee kanttekeningen bij:

- We weten niet zeker of het gaat om doorstroming van minimumloonverdieners. Het kan zijn dat de doorstroming vooral zit bij werknemers die een laag loon hebben omdat zij weinig uren werken.
- Een deel van de doorstroom uit deze huishoudens betreft geen opstroom, maar uitstroom naar niet-werk. In de periode 1994-2001 bewoog van de werknemers met een laag loon in ieder jaar 29% naar een hoger loon; 18% bewoog naar buiten werkgelegenheid; en 54% bleef in een laag loon.

Datum

27 november 2023

Onze referentie

2023

3. Hoe verhoudt het inkomen van minimumloonverdieners zich tot de kosten van levensonderhoud als het gaat om gezinnen met kinderen?

Antwoord: gezinnen met kinderen zitten in de analyse. 3 van de 6 geanalyseerde voorbeeldhuishoudens zijn gezinnen met kinderen. Het gaat om een alleenstaande ouder, tweeverdieners met kinderen, en een paar met één werkende partner. Het inkomen dat huishoudens van minimumloonverdieners overhouden bovenop noodzakelijke kosten lijkt – op basis van de analyse - voor huishoudens met kinderen niet heel veel anders dan voor vergelijkbare huishoudens zonder kinderen.

4. Zien we nu ook dat verhoging van het minimumloon ten koste gaat van de arbeidsdeelname?

Antwoord: dat gaat het Centraal Planbureau onderzoeken. Het CPB gaat de verhoging van 1 januari 2023 en de invoering van het minimumuurloon per 1 januari 2024 benutten om de effecten in Nederlands in beeld te krijgen. Eerste bevindingen over korte termijn effecten worden begin 2025 verwacht. **Beleidsmatig nog interessanter zijn de effecten na enkele jaren.** Over die effecten zal CPB naar verwachting ook gaan rapporteren.

Strategie en proces

De verdere planning gaat uit van verzending aan de TK in januari:

- 1 december: aanleveren voor Cwizo
- 6 december: behandeling in Regiegroep Stichting van de Arbeid
- 11 december: behandeling in Cwizo
- 11 december: nota aan MSZW voor aanleveren ministerraad
- 15 december: aanleveren ministerraad
- 22 december: behandeling in ministerraad
- Januari 2024: verzending evaluatie, zienswijzen sociale partners en kabinetsreactie aan TK

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Actie	Informatie
1	Kabinetsreactie op evaluatie	Ter informatie (niet verzenden)	

	minimumloon 2023		
2	Evaluatie minimumloon 2023	Ter informatie (niet verzenden)	
3	Zienswijze sociale partners	Ter informatie (niet verzenden)	

Datum

27 november 2023

Onze referentie2023

Notes

1-2

Ik zou hier bredere visie opnemen dat verhoging minimum loon, afschaffing toeslagen en fiscaliteit (zowel IB als lasten op arbeid) in samenhang moeten worden gezien. En dat we daartoe bouwstenen (wo...) aan voor bereiden zijn voor besluitvorming door nieuw kabinet

Daarnaast kun je zeggen dat voor 2024 geen extra verhogingen nodig zijn. Maar dus wel zie boven. En ook mede gezien verhoging min UUR loon, en cao verhogingen (van verwacht X) die zullen doorwerken in verhoging wml. Verwachte verhogingen zijn ongeveer x en y. Kosten ongeveer x, incl y voor koppeling aow

1-4

Mooi!

2-1

Akk

3-1

Ik begrijp nu niet opnemen. Maar wel graag meenemen in de as grotere beleids discussie over FoW - wanneer gepland?

3-2

Dus ja graag ook in brief opnemen

Aan

Minister van SZW

nota

Nota aan MSZW (cc MAPP) over MR-agendering
kabinetsreactie evaluatie minimumloon

Aanleiding

In de Cwizo van 11 december is de kabinetsreactie over de evaluatie van het minimumloon zonder discussiepunten doorgeleid naar de MR van 22 december.

Geadviseerd besluit

Wilt u via ondertekening van bijgaand aanbiedingsformulier de kabinetsreactie evaluatie minimumloon agenderen voor de MR van 22 december?

Indien het lukt uiterlijk donderdag 14 december te reageren, kunnen we de stukken vrijdag 15 december aanleveren bij AZ. Voor het verzenden van de stukken aan de TK ontvangt u later een volgende nota, na de bespreking in de MR.

Kernpunten

- Conform uw reactie op de eerdere nota (13095) is de boodschap van de kabinetsreactie dat het minimumloon, de toekomst van de toeslagen en de fiscaliteit in samenhang moeten worden gezien. De brief vermeldt dat het huidige kabinet daartoe bouwstenen voorbereidt voor een nieuw kabinet. Verder meldt de brief dat u mede gezien andere acties van het kabinet – zoals verhogingen minimumloon in 2023 en 2024, invoering minimumuurloon en het koopkrachtpakket – nu geen aanleiding ziet voor een verdere verhoging van het wettelijk minimumloon.
- Voor de ministerraad verwachten wij geen geschilpunten. Het is in de CWIZO zonder opmerkingen doorgeleid.
- U ontvangt een separate nota met het advies om in de MR van 22 december ook het wetsvoorstel te agenderen over de verhoging van het minimumloon per 1 juli 2024. Dit keer met het positieve advies van de Raad van State en het nader rapport.

Toelichting

Krachtenveld

In de Stichting van de Arbeid is sinds dit voorjaar vier keer over de evaluatie gesproken. Technisch commentaar van de vakbonden en werkgeversorganisaties is meegenomen. Daarnaast hebben wij de sociale partners uitgenodigd om hun visie op de wenselijke hoogte van het minimumloon op papier te zetten. Deze

TER BESLISSING

Datum

11 december 2023

Onze referentie

2023- [redacted]

Opgesteld door

Tweede contactpersoon

Uiterlijk bij

13 december 2023

Bijlage(n)

4

zienswijze van sociale partners vindt u bijgaand. Het voorstel is om deze zienswijze als bijlage bij de kamerbrief mee te zenden aan de TK.

Datum
11 december 2023

De zienswijze samengevat:

Onze referentie
2023-

- Vakbonden en werkgeversorganisaties hebben verschillende appreciaties over wat er met de uitkomsten van de evaluatie moet gebeuren en wat er verder nog meegewogen moet worden.
- Vakbonden stellen dat het minimumloon momenteel niet de maatschappelijk aanvaardbare financiële tegenprestatie voor werk is die het zou moeten zijn. Zij vinden dat het minimumloon en de bijstand zijn achtergebleven bij de ontwikkeling van de welvaart in Nederland. En stellen dat het minimumloon in de eerste helft van 2024 ruim 20% omhoog moet. Van €13,27 naar €16,- per uur. Zodat het op 60% van het mediane loon uitkomt.
- Werkgeversorganisaties vinden het minimumloon toereikend. Zij vinden dat de evaluatie weinig oog heeft voor loonkosten van werkgevers op minimumloonniveau. Werkgeversorganisaties willen de loonkosten aan de basis van de arbeidsmarkt niet verder zien stijgen. Als we wens bestaat om de koopkracht van groepen mensen verder te verhogen, dan vinden werkgeversorganisaties andere instrumenten dan een verhoging van het minimumloon geschikter. Onder meer in de sfeer van belastingen, premies en toeslagen.

Vervolgstappen

- Conform uw reactie op nota 4158 zullen we begin 2024 met u spreken over de selectie van referentiewaarden en het vastleggen van die referentiewaarden in een ministeriële regeling. Deze referentiewaarden zullen in de toekomst gebruikt worden voor het beoordelen van de toereikendheid van het wettelijk minimumloon.
- In maart 2024 zullen we u een ministeriële regeling voorleggen voor indexatie en gelijktijdige verhoging van het minimumloon per 1 juli 2024. We zullen de TK en EK er op wijzen dat de verhoging met 1,2 procentpunt alleen uitvoerbaar is per 1 juli 2024 indien beide Kamers de behandeling van het wetsvoorstel over die verhoging tijdig afronden.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Actie	Informatie
1	MR aanbiedingsformulier	ter ondertekening door MSZW	
2	Kabinetsreactie op evaluatie minimumloon	ter ondertekening door MSZW, bijlage voor MR	
3	Rapport evaluatie minimumloon 2023	Bijlage bij kabinetsreactie	
4	Zienswijze sociale partners	Bijlage bij kabinetsreactie	